

חברות יקרות

החומר על 3 המכות לא עבר עיבוד כלל והוא הועתק בשלמות ממאמר אחד באדיבות המחבר.
שבת שלום ומבורך!

מכת ארבה:

במשך שלושה שבועות מתרים משה ואהרן בפרעה, כי אם לא ישלח את בני ישראל, הארץ תוכה בארבה. ביום האחרון מוסיף משה (שמות י', ג'-ה'): "כה אמר ה' אלוקי העברים, עד מתי מאנת לענות מפני? שלח עמי ויעבדוני. כי אם מאן אתה לשלח את עמי, הנני מביא מחר ארבה בגבולך, וכסה את עין הארץ."

הפעם, חששו עבדי פרעה מאזהרותיו המתקיימות של האיש, והחלו לדון בענין. כשראם משה מתדיינים, יצא לזמן מה, כדי לאפשר להם לשוב בתשובה. עבדי פרעה אמרו למלכם (שמות י', ז'): "עד מתי יהיה זה לנו למוקש? שלח את האנשים, ויעבדו את ה' אלוקיהם. הטרם תדע כי אבדה מצרים?" שמע פרעה לדבריהם, וכה השיב: הרשות נתונה לכם ללכת לעבוד את אלוקיכם. "מי ומי ההולכים? ויאמר משה, בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו, בצאננו ובבקרנו נלך, כי חג ה' לנו" (שמות י', ח'-ט').

פרעה טען כי אין דרך הטף לזבוח. אני מבין שכוונתכם לברוח! הוא גירשם מעל פניו, ולא הבין כי בעבודת ה' נוטלת חלק כל המשפחה היהודית, ולא כאותן דתות אשר שולחות את כמריהם לעבוד לאילל, עבור כל העם.

משה יוצא מעם פרעה, נוטה את מטהו לשמים, ורוח מזרחית החלה לנשוב כל היום וכל הלילה. בבוקר הולך המצרי לתומו ברחוב, הוא שם לב שרוח מזרחית חזקה נושבת, אך לא מבין את פשרה. והנה רואה הוא מרחוק ענן גדול וחשוך עולה ממזרח. פתאום מחשיך היום. מדוע שקעה השמש באמצע היום? מהר מאוד הוא עומד על טעותו. הענן הוא של ארבה. מיליארדי השרצים הם אלו שמסתירים את אור השמש. הוא מנסה לרוץ לביתו למצוא מחסה, אך נחיל ארבה נוחת על עץ שלידו ומתחיל לנגוס בו בתאבון ובמרץ. המצרי הטובע בארבה מבין, שאין זו להקת ארבה רגילה, שכן הארבה מכרסם גם בבגדיו ונוגס אפילו בו עצמו! רצונו להגיע לביתו, אבל ההליכה קשה מאוד. עליו לפלס את דרכו בתוך צבא הארבה הגדול.

מבעד לחלון הוא רואה ענן ארבה צונח מן השמים, ומכסה את הארץ. בלי שהיות הוא מתחיל לחסל את מעט הצמחיה שנותרה לאחר הברד. שוד ושבר! כל החיטה והכוסמת נאכלים! מה יאכלו מעכשיו?

המכרסמים הקטנים לא מסתפקים בשרידי היבול שבשדות. הם חודרים למחסנים ואוכלים גם את המאוחסן שם. משם הם מעיזים להכנס אפילו לבתים. נכנסים לחדרי חדרים, מגיעים לכל מקום ולכל פינה וגם אוכלים ונוגסים בבגדיהם, בתכשיטיהם ובכל כלי חמדתם. גם את עיני המצרים הם נוגסים בתיאבון גובר ואת המעט שנותר בפניהם השדופות.

שבוע קשה מאד עבר על מצרים. שארית המזון הושמדה, ואפילו שתיה כמעט אין. כי הארבה סתם את המעינות. האויר הזדהם מריח הצחנה, וזמזום הכרסומים החריש אוזניים. הרעש שהקים הארבה לא איפשר מנוחה, קולות הכרסומים מרופפים את העצבים. שאריות המזון האחרונות כלו. אך יש במה להתנחם! הארבה עצמו ראוי לאכילה. נאסוף את הארבה, נמלא בו כל כלי, נמליחו ונאכל ממנו כתחליף למזון שהוכחד. כך חשבו ועשו. כל השבוע טרחו בני המשפחה לאסוף חביות חביות, והכינו מזון בשפע לחודשים הבאים.

פרעה קורא בתחנונים למשה ואהרן מגורשיו לבוא לפניו. מתוודה לפנייהם ומבקש שיעתירו בעדו (שמות י', י"ז): "ויסר מעלי את המוות הזה". איזו אנוכיות! "מעלי" הוא מבקש, "ולא מעלינו!"

משה מסיים להעתיר לה', והנה רוח מערבית חזקה מאוד, נשאה את כל הארבה (שמות י', י"ט) "לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים". אפילו הכבושים בקדרות ובחביות פרחו. כל העמל של כל בני המשפחה במשך שבוע שלם ירד לטמיון.

מכת חושך:

ביום בהיר אחד, כשהשמש זרחה במלוא עוזה, ירדה לפתע חשכה פתאומית על כל ארץ מצרים. חושך מוחלט! חושך מוחשי וסמיך שאפשר היה למשש אותו בידיים. הנרות הדולקים כבו, איש לא ראה מאומה. העיניים פקוחות ולא רואים כלום!

לאחר ההלם הראשוני, נשמעו צעקות מכל כיוון. ילדים מבוהלים חיפשו נואשות את אמותיהם, הורים מודאגים נכנסו לפאניקה כיצד ימצאו את ילדיהם? המצרי מגשש באפילה לעבר ביתו, אולם בדרכו הוא נתקל באחרים שגם הם מגששים באפילה. נתקל בעצים ובאבנים ונופל עליהם. סוף סוף מצליח הוא לקום, אך אין לו מושג כלל להיכן לפנות, והיכן הוא נמצא. אין מי שיראה לו את הדרך. כולם מבולבלים, נרגזים וצועקים איש על רעהו.

צעקות הפחד וההיסטריה מרקיעות שחקים. בני המשפחה שמנסים לגשש ולחפש זה את זה, נתקלים בחפצים שונים ובקירות, מועדים ונופלים. יבבות הפחד מתמזגות בצעקות הכאב. הבלבול גדול!

"ולכל בני ישראל היה אור במושבותם" (שמות י', כ"ג). האור מלווה את הישראלי גם כאשר הוא נכנס לבית מצרי השרוי בחשכה. אור וחושך - שני ניגודים - משמשים בערבוביה, ומוכיחים כי הקב"ה הוא הקובע מי יהנה מהאור ומי לא.

בזמן שמצרים היתה שרויה בחושך כבד ובעלטה, היה באפשרות בני ישראל לברוח מבלי שאיש יעצור אותם. אך הם לא יצאו ממצרים, כי פרעה עדיין לא למד את הלקח: שכולם עושים את רצון הקב"ה - הצדיקים מרצונם, והרשעים בעל כורחם. ביציאת מצרים רצה הקב"ה שפרעה ישלחם ולא שבני ישראל יצאו מעצמם.

במכת חושך לקו חלק מבני ישראל שלא היו ראויים להגאל ולקבל את התורה. היו אלו רשעי הדור שלא רצו לצאת ממצרים.

מכת חושך היתה ההזדמנות לאבדם מן העולם. ואכן מיליוני אנשים - ארבע חמישיות מבני ישראל מתו בשלושת ימי האפלה הראשונים! בכיות האבל של בני ישראל נבלעו בתוך הרעש והמהומה ששררו במצרים באותם ימים, כך שהמצרים לא חשו במאומה. גם לאחר שהסתיימה המכה, לא חשו המצרים בחסר הגדול, בגלל הטראומה העמוקה שהותירה המכה.

במשך שלושה ימים הם מגששים באפילה הנוראה בפחד עצום ובבלבול, וכל רגע שעובר נראה כמו נצח. לפתע האפילה נעשית סמיכה יותר ויותר, אי אפשר לזוז! כל אחד נותר "קפוא" במשך שלושה ימים בתנוחה בה היה. העומדים לא יכלו לשבת, היושבים לא יכלו לעמוד, השוכב לא הצליח לקום, המתכופף לא הצליח לזקוף, מי שפשט יד או רגל לא יכול היה להחזירם. פיותיהם נסתמו ולא יכלו לדבר ולקרוא לעזרה. חושך סמיך. כל אחד נמצא לבדו! בלי אפשרות לתקשר עם השני. בודד בתוך השקט האיום.

מתוך הדממה, נשמעו צעדי אדם בטוחים, היה זה אדם שכנראה רואה כרגיל. הפסיעות ממשיכות לכיוון ארון הבגדים, אז נשמע קול חיטוט. "חוצפה!", זועם המצרי, "גנב ניצל את חוסר האונים שלי והחליט לפלוש לביתי!" אולם אין לאל ידו לעשות מאומה. הוא שומע כיצד נפתחת מגירת חפצי הערך, ולאחר שכנראה רוקנה, נשמעות הפסיעות מתרחקות מן הבית. איזו השפלה! לסבל הגופני נוסף גם סבל נפשי איום.

מי הוא אותו 'חטטן' אלמוני? היו אלה בני ישראל, אשר הסתובבו בין בתי המצרים, וכך גילו את כספם, זהבם, תכשיטיהם וכל כלי הערך שלהם. הם לא לקחו מאומה, אך לפני צאתם ממצרים, ידעו בדיוק מה לבקש.

לאחר שלושה ימים של סיוט מתמשך, נהיה לפתע אור גדול! המצרים משפשפים את עיניהם הכואבות, זמן רב לקח להם להתרגל לאור. הגוף שקפא במשך שלושה ימים, כאב עם כל תזוזה, קלה ביותר!

עם סיום המכה כאשר האור והחושך חזרו לסדרם, קרא פרעה למשה ואמר לו שילכו לעבוד את ה'. עוצמת ההלם של מכת חושך השפיעה עליו עד כדי כך שפרעה ביוזמתו אמר לשלוח את בני ישראל. בתנאי שכל אחד יקח רק שה או שור אחד, שאר הצאן והבקר ישארו במצרים. משה אינו מקבל את התנאים ומודיע: כל מקננו ילך עמנו, כי איננו יודעים כמה קורבנות נצטרך להקריב, לכן לא רק שניקח את מקננו, אלא שגם אתם תתנו לנו צאן ובקר!

כשמוע פרעה דיבורים כאלה, משנה הוא מיד את דעתו. רותח מזעם הוא מאיים (שמות י', כ"ח): "לך מעלי! השמר לך, אל תוסף ראות פני, כי ביום ראותך פני תמות!"

עונה לו משה: יפה דברת, אני לא אבוא עוד אליך, אלא אתה וכל השרים תשתחוו לפני ותתחננו כי נצא מכאן!

מכת בכורות:

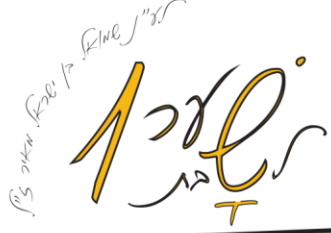
המצרים שמעו את ההתראה של משה (שמות י"א, ד'ו'): "כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, ומת כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה"... הם נחרדו חרדה גדולה וחיששו עצות להציל את בכוריהם. מה עשו? שלחו את הבכורים לישון בבתי בני ישראל, כך קיוו שינצלו מן המכה. היו אחרים שבטחו בעבודת הכוכבים שלהם, ושמו את בכורם בבית אלילים כדי שישמור עליהם. והיו שהבריחו את בכוריהם אל מחוץ לגבולות מצרים.

הבכורות חרדו מאוד לגורלם. הם באו לאבותיהם וטענו: כל מה שהזהיר משה עד עכשיו התקיים. כעת הוא אומר: "ומת כל בכור בארץ מצרים", "הבה נוציא את העברים האלו מבינינו, כי אם לא, נמות. ענו להם האבות: יש לנו עשרה בנים, ימות אחד מהם ולא נוציא את העברים האלו! ענו הבכורות: נלך לפרעה, שהוא בכור, אולי יחוס על נפשנו ויוציא את ישראל. הלכו אל פרעה ושטחו לפניו את בקשתם. כעס עליהם פרעה והוציא פקודה שישברו את שוקיהם של אותם בכורים. אמר: אפילו אמות, לא אוציא את ישראל לחרות! מיד יצאו הבכורות, ומרוב פחדם וכעסם פתחו במלחמה נגד אבותיהם, והרגו מהם שש מאות אלף איש!

ליל ט"ז בניסן. בני ישראל אוכלים את קורבן הפסח בשמחה גדולה, ופרעה פנה לישון למרות היותו בכור ואף היו לו בנים בכורים. בחוצות העיר מתנהלים קרבות עזים בין הבכורות לאבותיהם. בחצות הלילה בדיוק התחלפו צעקות המלחמה בזעקות שוד ושבר! לשמע הזעקות הנוראיות הפורצות מכל כיוון, קם פרעה בבהלה משנתו, וצעק צעקה גדולה ומרה, הלוא אף הוא בכור!!! מה יהיה???

כל הבכורות שישנו בבתי ישראל, הבכורות שנסו ממצרים, וכמובן גם הבכורות שישנו בבית אליליהם - מתו. רק שני בכורים נצלו: פרעה - כדי שיראה את סופם של המצרים בקריעת ים סוף, ובתו בתיה - בזכות תפילתו של משה רבינו!

לתדהמתו מגלה המצרי כי יש בביתו יותר ממת אחד! זכרים ונקבות, גם אשתו המעוברת (שעובריה היה בכור) הפילה את וולדה. כיון שניתנה רשות למשחית להשחית, מתה גם האשה בעצמה. מה זאת? תוהה במר ליבו. מדוע? זו טעות! הרי לא כל אלו שמתו היו בכורות (לדעתו)? מתוך בכיו הסוער ויללותיו, הוא נזכר לפתע שבכור האמיתי נמצא בבית ישראל. הוא רץ לשם, מנסה להתעודד בתקווה שאולי הוא נותר בחיים. ככל שהוא מתקרב אל הבית, הוא שומע קולות של ניגונים עליזים. על מה השמחה הגדולה? מי חוגג בשעה שאני שרוי באבל ובחרדה? ואז הוא נזכר שבני ישראל השנואים מסיימים את סעודתם על אלילו השה לאחר ששחטוהו וצלוהו. כעת הם זורים מלח על פצעיו, ושמחים לאידו! הוא חורק שיניים ונוקש על הדלת. אין קול ואין עונה, שקועים הם בשמחתם ושירתם. כאשר המצרי לא זוכה למענה, הוא מתפרץ לבית ללא רשות. בקול מתוח הוא שואל: "היכן

בני??", אך כשרואה ששאלתו אינה נענית, הוא ממחר לחדר השנה. שוד ושבר! בכורו מוטל מת על המיטה!
דמעות זולגות על לחייו, צורבות בכאב חד, כשהוא מרים את בנו המת בידי הרועדות וחוזר לביתו שבור ואבל.

המצרי מתאבל על בנו בכורו, על יתר ילדיו, שמשום מה מתו גם הם, על אשתו ועל אביו, שהיה אף הוא בן בכור.
הבכור היה אחד מאילי מצרים. כאשר היה הבכור מת, קברוהו בבית כדי שתישאר השפעתו על צאצאיו. היו
מצרים שחקקו את דמות בנם בכורם בקירות הבית. והנה במכת בכורות נסדקו והתפוררו אותן צורות. פרט זה
היה קשה להורים כאילו אותו היום קברו את בכורם.

שבור ורצוף רוצה המצרי לפנות לאלוהיו, אך אל מי יפנה? הבכורות מוטלים לפניו מתים. היאור איכזב כבר מזמן,
השה הוכח כחסר יכולת, לאחר שנצלה ונאכל רק לפני מספר שעות. ברוב יאוש הוא מחליט לפנות אל אלילי
הזהב והכסף, אך אביו! כולם נמסו. גם אלילי האבן נימוחו. אלילי העץ הרקיבו והתליעו! כך אבדו באותו לילה כל
אליליהם של המצרים, חוץ מאיליל אחד בשם "בעל צפון" שנשאר כדי להטעותם.

פרעה בארמונו, שרוי באבל כבד על מיתת בנו בכורו העומד להיות יורשו. פחד מוות אוחזו בידעו שאף הוא
בעצמו בכור! החשש והפחד שמא ימות, מאלץ אותו ללכת בעצמו לחפש את משה רבינו.

כל עוד רוחו בו הוא מגיע לארץ גושן. אווירת השמחה השוררת שם, לא נוגעת כלל ללבו. היכן גר משה רבינו?
זאת לא ידע, הן מעולם לא ביקר בביתו. בפחד גדול הוא נוקש על הדלת הראשונה, אך קולות החגיגה הרמים
גוברים על קול דפיקותיו. אפילו אחרי שהוא מזדהה כפרעה - מלך מצרים - לא יוצא איש לכבודו, כי מלך מלכי
המלכים ציוה שלא לצאת מפתח הבית עד בוקר!

לאחר חיפושים מייגעים הוא מוצא את משה ונופל לרגליו, (שמות י"ב, ל"א): **קומו צאו מתוך עמי, גם הגברים,
גם הטף, לכו עבדו את ה' כדברכם. גם צאנכם, גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אותי.** "משיב
לו משה: "הגנבים אנחנו, כי נצא בלילה? ה' אלוקינו ציונו כי לא נצא החוצה בלילה הזה, כי רצונו להוציאנו בגלוי,
ביום! אל תדאג, אתה תחיה עד שתראה את אובדנה המוחלט של מצרים."

באותו הלילה לאחר חצות לא ישן אף אחד במצרים. כל אותו הלילה היו ישראל אוכלים ושותים, שמחים
ומהללים את הקב"ה בקול גדול, והמצרים צועקים במר נפשם על האסון שפקדם.

זו היתה מכת בכורות, האחרונה והקשה שבעשר המכות שהיכה ה' את מצרים. מכה זו שברה כליל את גאונם
של המצרים והוכיחה את אפסות אליליהם. מכאן ואילך צועד עם ישראל קוממיות לקראת גאולתו השלמה.